

PROGRAMMA PEN- TECOSTALE,

In quo remotis peregrinis,
vera sententia de septem spiritibus

Apoc. 1. v. 4. in honorem SPIRITVS
SANCTI proponitur

à

RECTORE & SENATU ACADE-
MIE REGIOMONTANÆ

ANNO reparata Salut.

M. DC. XXXV.

Typis Laurentij Segebadij.

185

10515

264045

Odiernam solemnitatem in præcipuis festis esse venerandam ; omnium Christianorum corda agnoscunt : Nec dubiũ est, quanta huic Festo reverentia tribuatur, quod *Spiritus Sanctus* excellentissimo sui muneris miraculo conferavit. Ab illo namq; die, quo *Dominus*

super omnium cœlorum altitudinem ad Dextram Dei Patris confessorus ascendit, *decimus est* iste, qui ab eisdem Resurrectione *Quinquagesimus* nobis in eo, à quo cœpit, illuxit, magna Mytheria in se continens, & Veterum Sacramentorum & Novorum ; quibus manifestissimè declaratur, & Gratiã præ nuntiãtã fuisse per legem, & legem impletã esse per gratiam. Hodierna die Christus Dominus Diabolicum post Triumphum, residens ad dexteram Patris, discipulis dona largitus est, Spiritus S. cœlestia munera. Ab hoc die Tuba Evangelicæ prædicationis intonuit ; ab hoc die imbres charismatum, flumina benedictionum, omne desertum, & universam aridam rigaverunt. His, aliisq; documentis, quibus innumerabiliter divinorum Eloquiorum coruscant auctoritas ; ad Venerationem Pentecostes unanimiter incitemur, exultantes in honorem Spiritus S. per quem omnis Christianorum Ecclesia sanctificatur, omnis anima rationalis imbuitur ; Qui inspirator fidei, Doctor scientiæ, fons dilectionis, signaculum castitatis, & totius est causa virtutis. Ac ne nos etiam nostro videamur deesse officio, in honorem Spiritus S. arduam illam, & difficilem *B. Iohannis Theologi* appreciationis formulã Apoc. c. i. v. 4. quã septem Spiritus adorabundus invocat, *septemq; Ecclesiis pacem & Gratiã* ab ipsis optat, piã meditatione expendere nobiscum constituimus: ubi remotis variis, usq; à mente & scopo Spiritus S. alienis sententiis & interpretationibus, tandem genuinum assignaturi sumus sensum.

Sic autem habent verba d. l. Apoc: i. v. 4. *Gratia vobis & pax ab eo, qui est, & qui erat, & qui venturus est, & à septem Spi*

Spiritus, qui in conspectu ejus Throni sunt: v. 5. Et à Iesu Christo, qui est Testis fidelis, primogenitus mortuorum, &c. Ubi mentione ejus, qui est, & qui erat & qui venturus est v. 4. intelligit B. Iohann: Deum Patrem: quid verò septem Spiritus introducendo, eosq; intra Deum Patrem & Deum Filium collocando sibi velit? non omnes Interpretes mentem Spiritus S. affecti sunt, ac proinde in diversas sententias divisi abeunt.

Quidam inter Pontificos per septem Spiritus intelligunt Spiritus creatos, eosq; Angelos: ideoq; hinc colligunt Angelorum invocationem esse licitam, quâ in parte provocant ad exemplum B. Iohann: h. l. is namq; ex ipsorum mente ab Angelis precatur Ecclesiis gratiam & pacem, eosq; adeò facit consortes uti largitionis donorum, ita invocationis Deo Patri & Filio cõmunis. Ita sentit Blas. d. Viega super h. l. Francisc. Ribera. Nicol. Serar. cõmentar. lib. 4 super Ios. c. 5. quæst. 40. & super Apoc. h. l. Becan. lib. de invocat. Sanct. Cornel. à lapid. super h. l. & super Zachar. c. 3. v. 9. Gabriel Va-squetz tom. 11. super Thom: part. 1. disputat. 180. num. 3. & disput. 244. num. 4. Argumentum hinc desumit, opinione suâ, in victum pro Angelorum invocatione Petrus Cudsemius in desperata Calvinii causa edit. A. 1609. Mogunt. p. 132. Cæterùm multa obstant, quo minus hanc papisticam Glossam admittamus: 1. Namq; sic competere Angelis cultus la-trix, dum statuitur assumi in consortium largitionis donorum spiritualium, & invocationis: qui tamen non nisi soli Deo competit, fatente Bellarm. lib. 1. de B. S. cap. 12. 2. Quia bona spiritualia, nullibi ab Angelis conferri dicuntur in verbo Dei, ideò quia superant vires creaturæ, fatente iterum Bell. l. 1. d. S. B. c. 17. inter quæ Pax superat omnem intellectum adeoq; Angelicum Philipp. c. 4. v. 7. 3. Quia Angelli ut Spiritus creati nullibi inter Deum Patrem, & Filium collocantur, in formula invocationis, uti quidem hęc septem Spiritus referuntur inter primam, & secundam Dei-

tatis personam. 4. Quia juxta Pontificiorum dogma, sancti Beati, sive etiam Angeli non sunt invocandi ceu largitores bonorum, ut nobis vel gloriam vel gratiam & alia (v.g. Pacem) media concedant. *Bellarmin. lib. 1. d. S. Beat. 6. 17.* 5. Quia doctiores & cordatiores Pontificij ab hac sententia divortium faciunt, eamq; inter reliquos impugnavit argumentis octo *Ludovicus ab Alcasar in commentar. super hunc locum*: quæ apud auctorem videri poterunt, quæ etiam bona fide producit *M. Frideric Senebhar. tract. circumc. p. 38.* ac adversæ partis exceptiones ex *Alcasare* doctè refutat.

Secundo alij per septem spiritus intelligunt Angelos ministrantes, non itaq; adorandos; sed Christo subiectos. Hoc sensu explicat *Andreas Casar. Capadoc. Episcop. & cum eo Arethas in comment. supra Apoc. fol. 640 A.* qui expresse nollunt Angelos ministros in communi honore cum Deo locari; sed ad eum modum quo introducuntur 1. *Thimot. cap. 5. v. 21.* Hanc sententiam tuentur *Flacc; Illyric. pars. 1. clau. scriptura. Beza in annotationibus majoribus. Leo Judæ super Apocal. Aug. Marloratus in commentar. Johann: Alba Carthusian. Centur. animadvers. c. 99.* qui statuit per quandam inversionem B. Johannem locutum esse, ita ut sensus sit: Et à septem spiritibus, qui in conspectu ejus Throni sunt, hoc est, ab eo, in conspectu Throni cujus sunt septem spiritus; quam tractionem ex aliis Scripturæ S. locis evincit; hanc expositionem non inconcinam existimat *Andreas Rivetus in commentar. super Hose. c. 12. fol. 350. fac. 2.* Hi ergo omnes per spiritus septem intelligunt Angelos Deo subiectos, honoris & cultus divini exsortes. At, stante hac explicatione, manet prior difficultas, siquidem Angeli, in appreciationis formula medium inter duas Deitatis personas obtinerent locum. 2. Cultus invocationis esset ad eas directus, quam particula *Domini* ter iterata certò importat; atq; ita una opera Angeli largitores bonorum spiritualium essent statuendi. Specioforem

fiorem quidem agnoscimus *Iohann: Alb: expositionem*, ita ut objectum ad quod adoratio dirigitur sit ipse Deus, non vero *Angeli*, obtinente illa traiectione: Vix tamen & hæc admitti poterit, ideo quod tum præsupponat, verbis hæc intelligi ipsum Christum, cujus tamen mentio, & invocatio sequenti demum versu 5. subjicitur. 2. Tum quod procedat colligendo à particulari ad particulare. 3. Tum quod literam deserat citra necessitatem. 4. Tum deniq; quod apprecationis formulam, in qua objectum distinctè invocationis & cultus citra ullam traiectionem intelligendum, mutet in vulgarem loquendi Scrip. S. morem & consuetudinem. 5. Accedit & hoc, quod ejusmodi traiectionem loca parallela in sequentibus cap. 4. v. 5. c. 3. v. 1. c. 5. v. 6. prorsus respiciant.

Tertio non desunt, qui septem spiritus interpretentur per septem *Virtutes providentiæ divinæ*, vel per septem *Dei attributa*; in quibus divinæ providentiæ perfectio consistit. Sic ex *Pontificis* explicat *Ludov. ab Alcasar. Hispan. super Apocalyps.* ubi simul illas virtutes providentiæ divinæ, illaq; attributa exprimit ceu sunt *Fortitudo, Beneficentia, Equitas, Sapientia, Patientia, Comminatio & Severitas.*

Quarto per septem spiritus intelligunt quidam septem *Ecclesiarum Asiaticarum Episcopos* vel *Presbyteros.*

Quinto nonnulli hanc apprecationis formulam accipiunt de donis Spiritus S. quorum mentio fit *Esa. c. 11. v. 2.* referente *Arethæ* super *Apocalyps.* Quia verò istæ ceu peregrinæ interpretationes ab aliis sufficienter refutatæ sunt; nolimus actum agere.

Sexto per septem spiritus ante Thronum apparentes nonnulli intelligunt ipsum Deum in Throno sedentem, adeoq; in specie *Dei Filium* ceu secundam Deitatis personam, ad designandam ipsius Majestatem. Cujus interpretationis auctor est *Andre: Rivesius* in commentar. super *Hos. c. 12. fol. 250. fac. 2,* ubi sic scribit: *Adde, aliquando calum per metonymiam*

miam sumitur pro Deo juxta illud (Luc. 15.) peccavi coram cælo. sic non esse à ratione alienum, ut septem spiritus stantes ante Thronum, accipiantur pro sedente in Throno, ad designandam ejus Majestatem. Ita etiam videtur sentire ex veteribus Ambros. Ansbertus in commentar. super Apocalyps. Sed etiam ab hac interpretatione nos divorcium facimus. 1. Siquidem nititur falso præsupposito, sumens septem spiritus, pro ipso Dei filio, quod nimis in certum & controversum est. 2. Ejusmodi permutatio & allœsis est sacris literis in audita, nulloq; exemplo statuminari potest, ut secunda Deitatis persona termino Spiritus septenarij indigeretur. 3. Potius contrarium Script: S. testatur Esa. 11. v. 2. distinguens inter Christum Dei filium & Spiritum septiformem. 4. Quia in locis parallelis per 7. Spiritus non intelligitur ipse Filius Dei, nec intelligi potest, quia ipsemet *Rivetus* c. 4. sedentem in Throno statuit esse Dei Filium, de cujus Throno procedere dicuntur septem lampades, quæ sunt septem Spiritus v. 5. Ergò Filius Dei procederet à seipso, si septem spiritus idem essent, quod Filius Dei; quod absurdum. 5. Quia Filius Dei introducit ut habens septem Spiritus: hi verò, ut qui habentur ab ipso Apocalyps. c. 3. v. 1. c. 5. v. 6. & quidem per modum processions c. 4. v. 5. quo ipso, differentia realis inter Filium Dei & Spiritus septem, ceu per characterem hypostaticum disertè ponitur. 6. Quia Christus, vel Filius Dei Apoc. c. 1. introducit demùm v. 5. non Exegeticòs, uti *Riveta* videtur, cum *Marlorato*; sed de quo hæc ex professo incipit agere B. Apostolus. 7. Quia particula illæ χ & $\delta\tau\theta$, realiter distincta objecta eaq; personalia inferunt adorationis & invocationis. Ingens etiam postulatam est, quod *Rivetus* pro Concesso sumit, non agi cap. 1. Apocalyps. de Deo Patre personaliter, sed de solâ Filij Dei personâ: Contrarium verò quilibet deprehendet c. 1. Apoc. v. 1. 2. 9. Confer Epilog. Apocal. c. 22. v. 18. 19. Neq; etiam ideò negandum est, Deum Patrem intelligendum esse, quando à *Iohanne* vocatur qui est, qui erat, & qui venturus est: quod idem

idem Epitheton filius sibi attribuat, ac de seipso usurpet. c. 7. v. 8. Notum enim est, eodem Epitheto Filium Dei insigniri, quod de Deo Patre efferi solet, ad denotandam veram & essentialem Filij Dei Deitatem: sicuti etiam Utrique Nomen essentialis בן est commune, ob communem essentialiam. Nec insuper veritati consonum est, dum per sedentem in Throno, vel in sede Majestaticâ interpretatur ipsum *Dei filium* c. 4. Apocal. v. 3. *Rivetus*, hac in parte *Marlorati* ductum secutus: cum potius interpretari debuisset de ipso *Deo Patre*: Filij namque Dei per totum cap. 4. nulla fit mentio; sed potestâ is introducitur ceu *Agnus* sumens librum clausum sigillisque ob signatum 7. è dextera sedentis in Throno h. e. *Dei Patris* c. 5. v. 6. 7. ad aperiendum illum librum, refingendaque ipsius sigilla v. 5. ideoque dignus iudicatus, cui divinus honor æqualis sedentis in Throno honori exhibeatur cap. 5. v. 7. 8. 12. 13. Confer. c. 7. v. 10, 12, 15. 17. c. 11. v. 17. c. 12. v. 5, 10. *Vidr.* insuper *Beza* in Annot. *B. Aret.* &c. hac in parte *Riveto* & *Marlorato* contradicentes. Denique inconveniense exemplum producitur à *Riveto* desumptum à loquendi Spiritus S. more, dum *cælum* pro *Deo* passim usurpatur Luc. 15. ex quo colligit ipse: non esse à ratione alienum, ut septem Spiritus ante Thronum accipiantur pro sedente in Throno h. e. *Dei Filio*. Respond. 1. Non statim pro mente Spiritus S. atriendum & habendum, quod à ratione minimè alienum esse videtur: Ductum enim rationis, seposito *Dei Verbo*, homo Christianus sequens facillè errare potest. 2. Extra dubitum est. *Cælum* sumi pro *Deo* in sacris sæpissimè, non tantum Luc. 15. sed etiam Luc. 20. v. 4. *Matth.* 21. v. 15. *Psal.* 73. v. 9. *Daniel.* 4. v. 23. 1. *Maccab.* 4. v. 10, 24, 40. *vid. Ian. Drus. Proverb. Class. 2. lib. 3. Proverb. 204. p. 299. lib. 3. præterit. p. 108. & lib. 1. p. 19.* illud verò valde dubium est, num Spiritus 7. in conspectu Throni, idem sint ac *Deus Filius* in Throno sedens? cum illi ab hoc distinguantur per certam differentiam eamque Characteristicam, personam

nam aliam, atq; aliam constituentem. 3. Concedimus ultrò, per Spiritus hoc è intelligi posse ipsum Deum ; negamus verò, eum esse ipsam Filij Dei, aut etiam Dei Patris personam, ob rationes supra allatas.

Septimò Neo-Ariani vel Photiniani tria circa interpretationem hujus voti Apostoloci comminiscuntur : 1. à Iohanne modum ac medium duntaxat mentione Spirituum 7 exprimi, quo Gratiam & Pacem à Deo proficisci in Ecclesias velit : 2. Atq; ita tacitè Dei ipsius, quem priùs nominaverat (h. e. Dei Patris) invocationem repetere Apostolum, ut potè cujus illi primò sint Spiritus, & cui quodam modo ministrant : 3. Votum hoc propriè ad Deum (Patrem) & Christum referri : impropiè ad Spiritus illos. Ita Iohan. Crell. lib. 1. d. uno Deo Patre sect. 3. argum. 2. p. 368. edit. Racov. A. 1631. Scopus hujus depravationis is unicus est, negare Spiritum S. esse Personam divinam, adeoq; cultu invocationis honorandum uti mentem suam apertè prodit Crell. d. l. p. 366. Resp. ad 1. Falsum est, modum quendam & Medium largiendi divinitus Gratiam & pacem à Iohanne exprimi, illudq; in consortium honoris ac cultus divini referri : cum enim Modus is, vel tale Medium extra essentiam divinam foras ad creaturas progrediens, ac Deo ministrans, ex mente adversariorum statuatur : utiq; invocationis, ac cultus juxta præscriptum primæ tabulæ objectum esse nequit citra Idololatriam : Jam verò septem Spiritus h. l. sunt objectum cultus divini ac invocationis juxta præscriptum primæ Tabulæ ; quia æquè 7. Spiritibus, ac Deo Patri, & Filio honor ejusmodi exhibetur, eadem repetitâ & retentâ appreciationis formulâ. Ergò per Spiritus 7. modus aliquis, vel medium aliquod extra divinam essentiam foras progrediens, ac Deo ministrans intelligi nequit. Ad 2. ubi initio notandum, hanc Photinianam sententiam parùm differre à præcedenti Riveti, præter id unicum, quod hic per Spiritus 7. intelligat Deum Filium : Photiniani verò ipsum Deum Patrem

Pro-

Proinde eadem responsiones contra *Photinianam* interpretationem militare poterunt, quas ad *Riveti* opinionem reposuimus, falsumque esse concludimus, per Spiritus 7. intelligi debere *ipsum Deum Patrem*: Edifferant ad hæc ubi nam mentione Spiritum 7. *Deus Pater* veniat in scripturâ? quam Perduelles Christi subindè ad ravim crepant; & quænam quæso hujus torturæ & permutationis necessitas? Ad 3. falsum est, votum Apostolicum *improprie* referri ad Spiritus illos 7. destructâ illâ Photinianâ hypothesi, ac evicto, per Spiritus hos 7. non modum, vel quoddam medium extra essentiam divinam foras ad creaturas progrediens, in ijsque terminum sortiens, innui; sed objectum cultus & honoris divini juxta præscriptum primæ tabulæ genuinum; quod autem hoc pacto comparatum; ad illud non *improprie*, sed *propriissimè* votum & invocatio dirigitur. Id quod evincit formula appreciationis Invariata, ac non solum ad *Deum Patrem, & Filium Dei*; sed etiam ad *Spiritus 7.* directa.

Remotis itaque alienis & peregrinis opinionibus, ac interpretationibus: restat ut genuinum sensum adsignemus.

Octavo igitur loco, per Spiritus 7. intelligitur *Spiritus S. persona, septemplex munere insignita*: ubi septenarius non præcisè pro numero certo accipiendus; sed ex usu linguæ S. pro multitudine & varietate. Sententia hæc orthodoxa sequentibus statumitur fundamentis: 1. Desumitur à *propria Tertia Deitatis persona Nomenclaturâ*, quâ singulari modo *Spiritus* vocatur *Marc. c. 1. v. 10. Ioh. c. 1. v. 32. 33. Apoc. 2. v. 7. 17. c. 3. v. 6. 13. 22.* & adjecto *Epitheto Spiritus Sanctus Psal. 51. v. 12. Esa. 64. v. 11. Matth. 6. 28. 19. Ioh. c. 20. v. 22. Luc. 3 v. 16. 22. Act. 2. v. 3. c. 5. v. 3. 1. Ioh. c. 5. v. 7. Iudæ. v. 20.* quo pacto à reliquis Deitatis personis distinguitur, & h. l. mentione *Spiritum 7.* exprimitur per Metonymiam *Effecti pro causa*, sumtoque munere certo pro incerto, ad exprimenda varia Spiritus S. dona, quæ Ecclesiæ confert, ijsque eam ornat, confert *Esa. 11. v. 2. 3. Sap. 6. 7. v. 22. 2.* Ducitur ab *adorationis*, & *invocationis cultu*, juxta præscriptum primæ tabulæ, qui non nisi vero Deo, adeoque personæ verè divinæ competit: Jam